

Posudek na bakalářskou práci Jaroslava Srby

Srovnávací analýza výskytu „se“ u sloves typu morir(se)

(Filozofická fakulta JU, České Budějovice 2017, 57 stran)

Na úvod svého posudku bych chtěla uvést, že předkládaná bakalářská práce je revidovanou verzí práce, která byla předložena k obhajobě v květnu 2017 a následně neobhajována. Z toho důvodu se v některých částech můj posudek opakuje s posudkem, který jsem již na první verzi BP Jaroslava Srby napsala ještě před tím, než se autor rozhodl svoji práci od obhajoby odhlásit (můj posudek práci hodnotil jako dobrou, oponentský posudek práci nedoporučoval k obhajobě).

Jak jsem již uvedla v předchozím posudku, Jaroslav Srba se ve své práci zabývá velmi obtížným jevem ze španělské gramatiky, a to funkcí „se“ u predikátů, u nichž lze užití tohoto exponentu chápat jako fakultativní. Prototypickým slovesem, kde k tomuto dochází je např. sloveso *morir(se)*. Téma pro tuto bakalářskou práci si autor zvolil sám, což osobně hodnotím jako velmi pozitivní, neboť to svědčí o jeho schopnosti konfrontačně nahlížet na jazyk a jazykové jevy. Jak jsem však již uvedla, jedná se o velice obtížné téma, které není v současné španělské jazykovědě dosud uspokojivě probádáno a navíc se v něm prolíná několik (samo o sobě) komplikovaných oblastí španělské gramatiky jako aspektuálnost (gramatický a lexikální aspekt) a reflexivita. Při hodnocení dané práce proto všechny tyto skutečnosti беру v potaz a práci hodnotím i v kontextu toho, že její autor je studentem bakalářského studijního programu, v rámci kterého se s celou řadou výše uvedených témat setkal zatím spíše v základní podobě.

Práce je rozdělena na dvě části: na část teoretickou a praktickou. V rámci teoretické části autor pracuje s literaturou, kterou se mu k dané problematice podařilo získat. Vedle tradičních publikací (Gómez Torregro, Alarcos Llorach, Zavadil-Čermák) reflektuje i studie Garcíi Fernándeze a De Miguelové, kteří se touto problematikou dlouhodobě zabývali (či zabývají). Výklad podaný v teoretické části podle mého názoru odpovídá možnostem autora vyrovnat se s takto obtížným a komplikovaně propojeným jevem. Z výkladu (a ostatně i z osobních konzultací s autorem) je patrné, že se tématu snažil porozumět, což nebylo vždy jednoduché, a v textu se proto některé myšlenky rozvíjejí několikrát (viz např. str. 7, kde konstatuje, že užitím „se“ v rámci tzv. vět impersonálních a pasivně zvrtných se blíže zabývat nebude, ovšem na str. 13 jim v závěrečném shrnutí opět věnuje pozornost). Dodejme však, že tyto výhrady se týkají zejména koncepčního uchopení tématu, z hlediska porozumění dané problematice si trůufám tvrdit, že autor se tématu snažil porozumět. Pro účely obhajoby bych autora poprosila o upřesnění některých myšlenek – např. na str. 11: „*Hlavním rozdílem je to, že ve španělštině je možné určité trvání (durativnost) vyjádřit bez jakéhokoliv napojení na aspektuální stránku, a tudíž jej nelze ani tak překládat.*“, dále na str. 18: „*Samozřejmě je třeba mít neustále na paměti, že „se“ je myšleno ve třetí osobě, ale jeho užití bývá běžné i v první a druhé, kde se přizpůsobuje tvaru slovesa.*“, a zda by mohl upřesnit, co rozumí pod pojmem tranzitivní a intranzitivní slovesa, a proč sloveso *beber* řadí toliko mezi predikáty tranzitivní (str. 14) a konstatuje na str. 28, že pokud ve větě se slovesem *beber(se)* není přítomen přímý předmět „*věta postrádá smysl*“ (tuto myšlenku znovu opakuje na str. 34) – co např. *¿Qué hace Juan? Juan bebe (está bebiendo)?* I přes některé tyto nedostatky se domnívám, že se autorovi

podařilo teoretické problémy spojené s užíváním „se“ u různých typů sloves prezentovat vcelku uspokojivě.

V následné praktické části autor analyzuje užití „se“ u několika predikátů (mezi nimi i *morir*). Výskyt exponentu „se“ dává do souvislosti s kontextem jednotlivých výpovědí a z toho důvodu se snaží o jeho detailní analyzování. Jednotlivé příklady získává z jazykových dat obsažených v korpusu CREA (publicistika), předmětem jeho analýz jsou pouze některá paradigmata, zejména 3. osoby singuláru a plurálu v čase přítomném a minulém (*pretérito indefinido*). Část praktická má jednotnou strukturu analýz, osobně si myslím, že jednotlivá slovesa by mohla být analyzována i více do hloubky, ale to je věc názoru. Přínos práce vidím v určitém upozornění na výskyty „se“, které nejsou v běžných gramatických příručkách příliš zohledňovány. I přesto, že autor tuto část oproti předchozí verzi mnohem více propracoval a propojil s poznatky, které vyplynuly z části teoretické, mám několik dotazů, jejichž zodpovězení považuji za důležité pro závěrečné hodnocení:

1. Mohl by autor upřesnit metodologii analýzy u slovesa *beberse*? Zdá se mne, že informace uváděné na str. 26 dole a na str. 34 na konci prvního odstavce jsou protichůdné.
2. Lze dávat užívání „se“ u *beber(se)* a např. *morir(se)* do souvislosti? Osobně se totiž domnívám, že u *beber(se)* může být řada výskytů „se“ mnohem více motivována užitím daného predikátu ve funkci tzv. dativu (etického) – viz str. 5 teoretické části a paralela s příkladem *comer(se) la tarta*, nebo užitím „se“ ve větách v *neosobní formě* (autor tak označuje věty impersonální). Jsou tato užití nějak odfiltrována či odlišována od zbytku vzorku či nikoliv? Existuje vůbec kontext, kde by užití „se“ u slovesa *beberse* bylo srovnatelné s *morirse* tak, jak autor naznačuje v teoretické části na str. 18-20?
3. Mohl by autor vysvětlit, zda příklady na str. 46 byly excerpovány z korpusu CREA? Pokud ne – proč?

Co se týká jazykové stránky, je třeba konstatovat, že práce je v tomto ohledu oproti předchozí verzi lepší. I přesto však místy narážíme na některé překlepy (str. 30 – *zameříme*, str. 39 *příliš*, str. 50 *poze*, atd.; malé písmeno na začátku věty u třetí věty odshora na str. 30, neobratnosti ve vyjadřování – str. 34 – „*Pokud přímý předmět, complemento directo, ve větě není přítomno ...*“, chybná interpunkce – str. 34 – chybí čárka před „*a proto*“, str. 43, str. 45, atd. Více pozornosti by si zasloužil i závěrečný seznam použité literatury – u některých titulů chybí povinné údaje.

Závěr: Závěrem konstatuji, že práci Jaroslava Srby i přes některé uvedené výhrady doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím jako **velmi dobrou** s tím, že výsledná známka bude stanovena na základě obhajoby.

V Českých Budějovicích, 28. srpna 2017

PhDr. Jana Pešková, Ph.D.